

KLAGANDE

Concreto Golvteknik AB, 556196-5301

Ombud: Tobias Indén
Indén & Co AB
Kungsgatan 111 B
903 32 Umeå

MOTPART

Västerbottens läns landsting
901 89 Umeå

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Umeås dom den 30 september 2015
mål nr 1003-15, se bilaga A

SAKEN

Offentlig upphandling

KONKURRENSVERKET	
2015-12-18	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och beslutar att upphandlingen med dnr VLL 2263-2014 i den del som avser golvbeläggningsarbeten inom det geografiska området Umeå ska göras om.

YRKANDEN

Concreto Golvteknik AB yrkar att kammarrätten ska ändra förvaltningsrättens dom och ålägga upphandlande myndighet att rätta upphandlingen eller att göra om upphandlingen.

Västerbottens läns landsting bestrider bifall till överklagandet.

VAD PARTERNA ANFÖR

Concreto Golvteknik AB anför följande till stöd för sin talan.

Landstinget har haft som avsikt att anta det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga. Kriterier som beaktas vid utvärdering är pris och kompetens. Av utredningen framgår att med kompetens avses namngivna personers förmåga att genomföra uppdraget. Utvärderingen har skett genom referenstagning. Vid sämsta utfall för kriteriet kompetens (60 poäng) räknas utvärderingspriset upp med 30 procent.

Förvaltningsrättens dom bör ändras eftersom domstolen inte har prövat frågan om den valda utvärderingsmodellen är förenlig med lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU. Utvärderingsmodellen tillåter inte att det kan avgöras vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga. Förvaltningsrätten har också ställt alltför höga krav vad gäller innehållet i 16 kap. 4 § LOU om bevisbördan för skada.

Utvärderingsmodellen är, genom dess fokus på referenser, inte ämnad att avgöra vilket anbud som är det ekonomiska mest fördelaktiga. Modellen är inte förenlig med 15 kap. 16 § LOU jämförd med 12 kap. 1 § LOU.

Upphandlande myndighet har, inom ramarna som regleras i 1 kap. 9 § LOU, ett stort utrymme att avgöra vilka underkriterier som ska styra tilldelningen.

Kontrakt ska dock tilldelas enligt objektiva kriterier som säkerställer att den upphandlande myndigheten agerar i enlighet med principerna om transparens, icke-diskriminering och likabehandling. De kriterier som ska fastställa det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet ska ha ett samband med kontraktets föremål, inte ge upphandlande myndighet obegränsad valfrihet, uttryckligen anges i kontraktshandlingarna och vara förenliga med alla grundläggande principer inom EU-rätten (se rättsfallet C-513/99, Concordia). Det ska också vara möjligt att effektivt kontrollera kriterierna (se rättsfallet C-448/01, EVN och Wienstrom).

När det gäller användande av referenser har EU-domstolen prövat frågan i vilken utsträckning en upphandlande myndighet kan använda referenser som ett utvärderingskriterium (se rättsfallet C-532/06, Lianakis m.fl.). En sammanblandning av kvalifikationsfasen och utvärderingsfasen får inte ske. Kriterier som inte syftar till att fastställa det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet utan som huvudsakligen avser bedömningen av anbudsgivarens förmåga att utföra projektet i fråga kan inte utgöra kriterier för tilldelning. Även praxis från svenska domstolar innebär att upphandlande myndigheter bara i mycket begränsad omfattning kan använda referenser som ett underkriterium för att avgöra vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt. Kammarrätten i Stockholm underkände en upphandling i mål nr 5512-08 där den föreskrivna referensupptagningen var mycket snarlik den modell som nu är i fråga.

Förvaltningsrätten har ställt alltför höga krav på bolaget vad gäller risken för skada. Vad som avses med risk för skada är inte bara ekonomisk skada. Även om en leverantör inte skulle ha haft någon ekonomisk vinst av att tilldelas kontrakt anses skada ha uppkommit om möjligheterna att erhålla kontrakt minskat pga. överträdelsen. Det är tillräckligt att visa att det finns en risk för skada. Det faktum att utvärderingsmodellen i nu aktuellt mål inte är förenlig med de krav som gäller enligt lagstiftningen, eftersom utvärderingsmodellen är inte lämplig för att avgöra vilket anbud som är det

ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet och då upphandlande myndighet utpekat en annan leverantör som vinnare i den aktuella delen av upphandlingen, innebär att bolaget riskerar att lida skada enligt 16 kap. 6 § LOU.

Västerbottens läns landsting anför följande till stöd för sin inställning.

Den modell för referenstagning som använts i utvärderingen av anbuderna avseende kriteriet Kompetens är i enlighet med gällande rätt. Det har inte skett någon sammanblandning av kvalificeringsfas och utvärderingsfas.

Bolaget har i sin genomgång av rättspraxis inte beaktat EU-domstolens avgörande i mål C-601/13, Ambisig. I detta mål konstaterar domstolen att det är en väsentlig skillnad mellan mål C-532/06, Lianakis m.fl., och det aktuella målet eftersom Lianakis avsåg anbudsgivarnas personalstyrkor och erfarenheter i allmänhet och inte det särskilda arbetslag som konkret ska fullgöra kontraktet. Kvalitet på fullgörandet av ett offentligt kontrakt kan på ett avgörande sätt vara beroende av vilka yrkesmässiga förtjänster de personer som ska fullgöra kontraktet har, vilka utgörs av deras yrkeserfarenhet och utbildning.

När kontraktet ska fullgöras är den platsorganisation som anbudsgivarna utsett för detta av stor betydelse för hur väl kontraktet kommer att fullgöras. De roller som är avgörande i denna del är platschefens och den ledande montörens. Hela arbetslagets prestation är i hög grad förknippad med dessa personers yrkesmässiga förtjänster.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Av EU-domstolens praxis framgår att upphandlande myndigheter har stor frihet att välja vilka tilldelningskriterier som ska tillämpas och vilken relativ vikt dessa ska tillmätas, under förutsättning att en utvärdering kan göras på

grundval av de tillämpade kriterierna i syfte att fastställa vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga. Vidare krävs bl.a. att kriterierna har ett samband med kontraktsföremålet. (Se bl.a. EU-domstolens dom i mål C-448/01, EVN och Wienstrom, p. 33 och 39).

Det följer sedan länge av praxis från EU-domstolen att leverantörs-kvalificering och anbudsutvärdering styrs av olika regler och inte får sammanblandas. Av EU-domstolens avgörande i mål C-532/06 Lianakis m.fl. framgår också att kriterier som inte syftar till att fastställa det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet, utan som huvudsakligen avser bedömningen av anbudsgivarnas förmåga att utföra projektet i fråga, inte kan anses utgöra utvärderingskriterier (se p. 30). Direktivet utgör därför ett hinder för upphandlande myndighet att beakta anbudsgivarnas erfarenhet, personalstyrka och utrustning samt förmåga att utföra projektet som utvärderingskriterier, när faktorerna utgör ”kriterier för kvalitativt urval”.

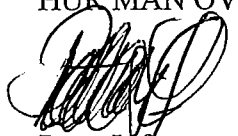
I EU-domstolens mål C-601/13, Ambisig, fann domstolen att det vid upphandling av intellektuella tjänster – utbildning och rådgivning – inte fanns något hinder för den upphandlande myndigheten att införa ett kriterium som gör det möjligt att bedöma kvaliteten hos de arbetslag som anbudsgivarna konkret har föreslagit för kontraktets fullgörande och som tar hänsyn till arbetslagets sammansättning samt erfarenhet och meriter hos dem som ingår i det (p. 35). Domstolen anförde bl.a. att kvaliteten på fullgörandet av ett offentligt kontrakt på ett avgörande sätt kan vara beroende av vilka yrkesmässiga förtjänster de personer som ska fullgöra kontraktet har, vilka utgörs av deras yrkeserfarenhet och utbildning. Denna kvalitet kan vara en oskiljaktig del av anbudet och kopplad till kontraktsföremålet, i den mening som avses i artikel 53.1 a i direktiv 2004/18 (p. 31-33).

I nu aktuellt mål är inte fråga om upphandling av intellektuella tjänster utan av golvbeläggningsarbeten. Av förfrågningsunderlaget framgår (AFB.53)

att utvärderingskriteriet Kompetens avser "namngivna personers förmåga att genomföra entreprenaduppdrag", vilket avser arbetsledning på arbetsstället och ledande montör och inte hela personalstyrkan. Utvärderingen ska ske genom referenstagning och referensupptagningen avser frågor rörande förmågan att utföra uppdrag inom föreskriven tid och inom överenskomna ekonomiska ramar, hålla tider, komma med förslag och lösningar, bemötande och tillgänglighet m.m. Kriterier som huvudsakligen avser vilken erfarenhet och vilka kvalifikationer och resurser anbudsgivaren förfogar över för att säkerställa ett gott utförande av arbetet utgör inte utvärderingskriterier utan kriterier som avser anbudsgivarnas förmåga att utföra arbetet, dvs. anbudsgivarens kvalifikationer (jfr nämnda rättsfall C-532/06, Lianakis). Förfarandet strider därför mot de grundläggande kraven i 1 kap. 9 § LOU. Kammarrätten finner vidare att det är sannolikt att bolaget genom det sätt på vilket upphandlingsprocessen genomförts riskerat lida skada. Bristerna kan inte rättas på annat sätt än att upphandlingen i den del som avser golvbeläggningsarbeten inom det geografiska området Umeå görs om.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

Peter Lof
kammarrättsråd
ordförande

Elsa Nihlén
kammarrättsråd

Åsa Ärlebrant
kammarrättsråd
referent

Jeanette Sundqvist
föredragande

SÖKANDE

Concreto Golvteknik AB, 556196-5301
Depåvägen 10
973 47 Luleå

Ombud: Tobias Indén
Indén & Co AB
Kungsgatan 111 B
903 32 Umeå

MOTPART

Västerbottens läns landsting
901 89 Umeå

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling - LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan om överprövning.

BAKGRUND OCH YRKANDEN

Västerbottens läns landsting (Landstinget) har infordrat anbud avseende ramavtal för Fastighetsunderhåll och ombyggnader (dnr VLL 2263-2014).

Concreto Golvteknik AB (Concreto) ansöker om överprövning av den del av upphandlingen som avser teknikområde Golvbeläggningsarbeten geografiskt område Umeå och yrkar härvid att upphandlingen i den delen ska rättas alternativt göras om.

Landstinget motsätter sig bifall till ansökan.

UTREDNINGEN

Förfrågningsunderlaget

I förfrågningsunderlagets Administrativa föreskrifter anges under punkten AFB.53 Prövning av anbud följande, se bilaga 1 till domen.

Parternas anföranden

Concreto anför bl.a. följande.

Inom i målet aktuellt delområde av upphandlingen rangordnades Concreto som nummer två trots att man lämnat det bästa priset rörande offererade arbeten. Anledningen till att anbudet endast ansågs vara det näst bästa var att man fick ett betydligt högre ”procentpåslag” gällande kompetens, vilket dels grundas på att en av de angivna referenserna enligt Landstingets protokoll inte svarat, dels på att Concreto i sitt anbud angett felaktiga uppgifter rörande ”förste montör”.

Referenser som utvärderingskriterium

Den valda utvärderingsmodellen, genom dess fokus på referenser, är inte ämnad att avgöra vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga.

Ifråga om att använda referenser som underkriterium för att fastställa det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet kan bl.a. EU-domstolens avgörande i mål C-532/06, Lianakis AE m.fl. nämnas. En av de frågor EU-domstolen hade att ta ställning till var i vilken utsträckning en upphandlande myndighet kunde använda referenser som utvärderingskriterium. Domstolen konstaterar att: "[d]et följer av rättspraxis att även om det enligt direktiv 92/50 teoretiskt sett inte är uteslutet att kontrollen av anbudsgivarnas lämplighet och tilldelningen av kontraktet kan äga rum samtidigt, står det klart att det är fråga om två skilda moment som omfattas av olika bestämmelser [...]". Med hänvisning till dess tidigare avgörande i mål C-31/87, Beentjes, drar domstolen också slutsatsen att någon sammanblandning av kvalifikationsfasen och utvärderingsfasen inte får ske.

Vad gäller de kriterier som var föremål för prövning i den aktuella upphandlingen uttalade EU-domstolen att dessa i huvudsak avsåg vilken erfarenhet och vilka kvalifikationer och resurser som anbudsgivaren förfogade över för att säkerställa ett gott utförande av projektet i fråga. Det rörde sig således om kriterier som avsåg anbudsgivarens förmåga att utföra projektet och dessa kunde enligt domstolen följaktligen inte anses utgöra utvärderingskriterier.

Även praxis från svenska domstolar understryker det faktum att upphandlande myndigheter endast i mycket begränsad omfattning kan använda referenser som ett underkriterium för att avgöra vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt.

Det är uppenbart att Landstingets modell vare sig står i överensstämmelse med de krav som följer av EU-rätten, regleringen i 12 kap. 1 § LOU eller den praxis som finns från svenska domstolar. Anledningen är att referenserna inte har en tillräckligt tydlig koppling till det aktuella kontraktet då de istället syftar till att avgöra hur anbudsgivarna historiskt sett har agerat.

Landstinget hänvisar bl.a. till EU-domstolens avgörande i mål C-601/13, *Ambisig*. De förhållanden som förelåg till bedömning i det målet är dock inte jämförbara med den utvärderingsmodell som Landstinget valt att tillämpa. EU-domstolen uttalade att kvaliteten på fullgörandet av ett offentligt kontrakt på ett avgörande sätt kan vara beroende av vilka yrkesmässiga förtjänster de personer som ska fullgöra kontraktet har, vilka utgörs av deras yrkeserfarenhet och utbildning, i synnerhet då kontraktets föremål utgörs av tillhandahållande av intellektuella tjänster, såsom - vilket var relevant i det aktuella målet - utbildnings- och rådgivningstjänster. För att det ska vara möjligt att beakta referenser som en del i en utvärderingsmodell krävs att dessa gör det möjligt att bedöma kvaliteten hos de arbetslag som anbudsgivarna konkret har föreslagit för kontraktets fullgörande. Den utvärderingsmodell som Landstinget valt att tillämpa tar inte sikte på att bedöma kvaliteten hos de konkreta utförarna utan tar sikte på att bedöma anbudsgivarna som sådana.

Den närmare utformningen av utvärderingsmodellen

Oaktat om den valda utvärderingsmodellen som sådan skulle accepteras står dess närmare utformning inte i överensstämmelse med de krav som följer av 1 kap. 9 § LOU.

Först och främst ska nämnas att det av AFB.53 i förfrågningsunderlagets Administrativa föreskrifter framgår att referenstagningen kommer att ske under tre veckor omedelbart efter sista anbudsdag. I händelse av att en

uppgiven referent inte kan lämna svar under den perioden erhåller anbudsgivaren maximal poäng (60) för den referensen i utvärderingen, varmed dess förutsättningar att vinna framgång i den aktuella upphandlingen kraftigt försämras. En av de referenser som Concreto lämnat hade inte svarat varför 60 poäng erhöles för den referensen i utvärderingen.

En modell som förutsätter att anbudsgivare ska bära ansvaret för att de referenser som uppges finns tillgängliga för Landstinget under tre veckor kan inte anses vara förenlig med de krav som följer av 1 kap. 9 § LOU. Att låta omständigheter som är omöjliga för anbudsgivarna att förutse och råda över – såsom referensernas arbetsbelastning, arbetstider, ledigheter, andra åtaganden – läggas anbudsgivarna till last genom försämrade möjligheter att vinna framgång i upphandlingen riskerar innebära att den upphandlande myndigheten agerar i strid med principen om likabehandling.

För det andra anges i punkten AFB.53 att referenser ska lämnas för dels arbetsledning på arbetsstället, dels ledande montör. Ledande montör är inte ett begrepp som används i samband med golventreprenader.

I samband med utformningen av anbudet tolkade Concreto den aktuella skrivningen så att dess egna arbetsledare, dvs. dess ledande montör, skulle anges i formuläret till anbudet. Att det alltid skulle finnas ledande montörer tillhörande andra uppdragsgivare i samband med olika projekt som anbudsgivarna deltagit i är också uteslutet. Exempelvis har en upphandlande myndighet vanligtvis inte en ledande montör anställd i samband med att en upphandlad leverantör förverkligar ett byggentreprenadkontrakt.

Utformningen av den aktuella utvärderingsmodellen, genom dess formulering och bruket av begreppet ledande montör, innebär således att Landstinget agerat i strid med det krav på transparens som följer av 1 kap. 9 §

LOU samtidigt som man därigenom också riskerat agera i strid med principen om likabehandling.

Förfrågningsunderlaget är i denna del konstruerat så att respektive anbudsgivare i sitt anbud ska ange referenser i form av platschef och ledande montör hos företag och organisationer som de tidigare utfört uppdrag åt (se AFB.53) och inte på ett sätt som leder till att det är platschefen respektive den ledande montören hos anbudsgivaren som utvärderas. Av förfrågningsunderlaget framgår inte tydligt att de personer i arbetsledande ställning som tidigare utfört uppdrag är de som används som referenser och är de som ska vara i arbetsledande ställning i samband med avrop från det ramavtal som upphandlingen är avsedd att utmynna i.

Skada

Det kan konstateras att kraven för att skaderekvisitet ska vara uppfyllt är mycket lågt ställda och de förutsätter i de flesta fall inte heller att den som påstår sig ha lidit skada lämnat anbud i den aktuella upphandlingen.

Då Landstinget i strid med LOU använt en utvärderingsmodell som inte är lämpad för att avgöra vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga, och därmed i sitt tilldelningsbeslut utpekat en annan leverantör än Concreto som vinnare i den aktuella delen av upphandlingen, riskerar den senare att lida skada i enlighet med 16 kap. 6 § LOU om Landstinget tecknar avtal i enlighet med tilldelningsbeslutet.

Endast det faktum att ett hypotetiskt räkneexempel leder till en annan poängsättning, enligt vilken Concreto inte utpekas som leverantör, innebär inte att Concreto inte riskerar att lida skada med anledning av hur utvärderingsmodellen som sådan är konstruerad.

Landstinget anför bl.a. följande.

Referenser som utvärderingskriterium

Landstingets uppfattning är att den modell för referenstagning som använts vid utvärderingen av anbud avseende kriteriet Kompetens genomförts i enlighet med LOU och EU-domstolens rättspraxis. Kriteriet har syftat till att fastställa vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga. Någon sammanblandning av kvalificeringsfasen och utvärderingsfasen har inte heller förekommit.

EU-domstolen fastslår i avgörandet C-601/13, Ambisig, att Lianakis- domen inte hindrar att en upphandlande enhet, under vissa villkor, kan använda ett tilldelningskriterium som tar hänsyn till arbetslagets sammansättning, erfarenheter och meriter. När det ramavtal som Landstinget upphandlat ska fullgöras är den platsorganisation som anbudsgivarna utsett för detta av stor betydelse för hur väl kontrakten kommer att fullgöras. De roller i platsorganisationen som har en avgörande betydelse i denna del är platschefen och den ledande montören. Hela arbetslagets prestation är i hög grad förknippad med dessa personers yrkesmässiga förtjänster. De är kopade till kontraktets föremålet och således, som EU-domstolen också anför, en oskiljaktig del av anbudet. Det sätt att använda referenser i utvärderingen som gjorts i denna upphandling har således stöd i EU-domstolens fasta rättspraxis.

Av AFB.53 framgår att referenser ska lämnas för arbetsledning på arbetsstället (platschef) och ledande montör. Det råder ingen oklarhet om att de personer som ska namnges i anbudet också är de som senare ska svara för fullgörande av avrop från ramavtalet. Av AFC.342 framgår vidare att utbyte av entreprenörens arbetsledning inte får göras utan beställarens godkännande. Landstingets uppfattning är således att det tydligt framgår av

underlaget att de personer som namnges i anbudet också är de som senare ska svara för fullgörande av avrop från ramavtalet. I annat fall saknar uppgifterna relevans och det finns ingen anledning för Landstinget att begära att de ska redovisas i anbudet.

Den närmare utformningen av utvärderingsmodellen

När en upphandlande myndighet efterfrågar referenser är det givet att anbudsgivarna har full möjlighet att kontrollera och ta ansvar för att de åberopade referenserna är tillgängliga. I denna upphandling har det varit känt vid vilken tidpunkt referenserna skulle komma att kontaktas. Concreto har således haft alla möjligheter att säkerställa sina referensers möjligheter att svara på Landstingets frågor.

Concretos påstående att det skulle innebära en osäkerhet och risk för anbudsgivarna att referenstagningen ska ske under en period om tre veckor framstår som obegripligt. Det måste vara en större risk för anbudsgivarna om tiden för referenstagningen är kort. Då finns det ju en större risk att någon av referenserna inte är tillgänglig.

Såvitt angår angivandet av referens för ledande montör vill Landstinget anföra följande. Concretos påstående att man *tolkade* förfrågningsunderlaget på så sätt att dess egna ledande montör skulle anges som referens i anbudsformuläret kan inte uppfattas som annat än en efterhandskonstruktion. De tolkningar som en anbudsgivare rör måste rimligen ske på dennes ansvar. Concreto har ju på ett fullt korrekt sätt angett referenser för platschef. Landstingets uppfattning är att förfrågningsunderlaget varit klart och tydligt i denna del och att Concreto också genom hur man utformat sitt anbud rörande referenser för platschefen visat detta. Såvitt Landstinget kan förstå innebär Concretos resonemang i denna del att man de facto medger att an-

budet varit utformat på ett felaktigt sätt i den del som avsåg referenser för ledande montör.

Landstinget bestrider att begreppet ledande montör varit oklart för Concreto eller att det på något sätt varit ägnat att försvåra dess möjligheter att lämna sitt bästa anbud. Det bör i sammanhanget också påpekas att varken Concreto eller någon annan anbudsgivare ställt någon fråga rörande denna del av förfrågningsunderlaget.

Skada

Även för det fall förvaltningsrätten skulle finna att referenstagningen skett i strid mot LOU har inte Concreto lidit någon skada med anledning av att svar från en av referenserna uteblivit. Om man antar att referensen svarat och då gett Concreto högsta betyg, dvs. 0 poäng, hade utvärderingspriset ändrats från 601 779 kr till 577 082 kr, vilket fortfarande är högre än utvärderingspriset för den anbudsgivare som vid Landstingets utvärdering rangordnats som nummer ett.

Concreto har inte visat att man lidit eller riskerat att lida någon skada.

TILLÄMPLIGA BESTÄMMELSER

Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas (1 kap. 9 § LOU).

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i LOU och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska

rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (16 kap. 6 § LOU).

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

För att en ansökan om överprövning ska kunna bifallas krävs inte bara att felaktigheter konstaterats i upphandlingen utan även att den sökande lidit eller kunnat komma att lida skada till följd därav. Det ankommer på den sökande att visa att denne lidit eller kan komma att lida skada av den brist som påtalats (jfr HFD 2013 ref. 53). Den sökande måste kunna konkretisera eller klargöra skadan eller risken för skadan.

Hur noggrant en sökande måste förklara varför man anser sig kunna lida skada beror dock på omständigheterna i det enskilda fallet. I vissa fall framstår det redan utifrån sökandens yrkanden och åberopade omständigheter som uppenbart att denne lidit skada till följd av överträdelsen och någon ytterligare precisering kan då inte anses nödvändig (jfr t.ex. Kamrätten i Sundsvalls dom den 24 mars 2014 i mål nr 551-14 och Kamrätten i Jönköpings dom den 3 september 2014 i mål nr 2234-14). För det fall att orsakssambandet mellan överträdelsen och påstådd skada inte framstår som uppenbart eller är mer avlägset, så som i det ovan nämnda avgörandet från Högsta förvaltningsdomstolen där det var fråga om val av förfarande, måste väsentligt högre krav ställas på sökanden att förklara varför denne anser sig ha lidit eller kunna komma att lida skada. Se Kamrätten i Jönköpings dom den 28 maj 2015 i mål nr 2805-14.

Concreto menar dels att Landstingets användning av referenser som utvärderingskriterium strider mot LOU och praxis från såväl EU-domstolen som svenska domstolar, dels att den närmare utformningen av utvärderingsmodellen strider mot principerna om transparens och likabehandling.

Vad gäller den första grunden konstaterar förvaltningsrätten att Concreto inte klargjort eller konkretiserat på vilket sätt man lidit eller kunnat komma att lida skada till följd av att referenser används i utvärderingsfasen. Med hänsyn härtill, och då det inte heller av åberopade omständigheter framgår på vilket sätt Concreto lidit eller kunnat komma att lida skada, saknas anledning att göra någon prövning av påstådda brister i den delen.

Vad gäller den andra grunden, utvärderingsmodellens närmare utformning, anser förvaltningsrätten att det utifrån vad som förts fram av Concreto möjligen kan utläsas vad påstådda brister skulle kunna leda till för skada. Förvaltningsrätten anser dock inte att den omständigheten att anbudsgivarna bär risken för att åberopade referenser är tillgängliga under en specificerad tidsperiod om tre veckor skulle strida mot någon gemenskapsrättslig princip eller mot LOU. Vidare kan förfrågningsunderlaget inte anses otydligt beträffande referenser för ledande montör.

På grund av det anförda, och då inte vad som i övrigt anförts av Concreto medför att upphandlingen kan anses strida mot någon av de gemenskapsrättsliga principerna som kommer till uttryck i 1 kap. 9 § LOU, ska ansökan om överprövning avslås.

Upplyningsvis kan nämnas att förvaltningsrätten denna dag även avgjort tre andra mål avseende samma upphandling. Även ansökningarna i de målen, som avsåg teknikområde Elarbeten geografiskt område Umeå, mål nr 999-15, teknikområden Målningsarbeten och Golvbeläggningsarbeten geografiskt område Skellefteå, mål nr 1009-15, och teknikområde Rörarbeten geografiska områden Umeå och Skellefteå, mål nr 1015-15, har avslagits.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 3109/1C LOU)

Lena Bergsdorf
Rådman

Målet har föredragits av Christina Röckner.

AFB.53**Prövning av anbud**

Kriterier som beaktas vid anbudsvärderingen är Kompetens och Pris, enligt följande:

Kompetens

Detta kriterium avser namngivna personers förmåga att genomföra entreprenaduppdrag. Utvärderingen kommer att ske genom referenstagning. Referenterna kommer att få besvara nedan angivna frågor: Anbudsgivaren skall i anbudsformuläret ange referenser. Minst 1 och max 3 referenser anges. Referensobjekten ska vara uppdrag inom sjukhus, industri eller projekt med likvärdig komplexitet. Om anbudsgivaren utfört arbete åt beställaren ska en av referenterna vara beställaren.

Referent får ej vara i jävsförhållande till anbudsgivaren och ej heller person inom gemensam koncern med anbudsgivaren.

Referenser ska lämnas för följande namngivna personer:

- Arbetsledning på arbetsstället
- Ledande montör

Referenstagningen kommer att ske under tre veckor omedelbart efter sista anbudsdag. Det är därför av stor vikt att referenterna är vidtalade och har möjlighet att lämna uppgifterna under den perioden. För det fall uppgiven referent inte kan lämna svar under denna period kommer anbudsgivaren att erhålla maximal poäng (60) för den referensen i utvärderingen.

	Mycket bra (0 p)	Bra (2 p)	Varken eller (5 p)	Tveksam (8 p)	Dålig (10 p)
Förmåga att utföra uppdrag inom föreskriven tid					
Hantering av kvarboende och pågående verksamhet					
Förmåga att komma med förslag och lösningar					
Administrativ förmåga					
Professionellt bemötande och tillgänglighet					
Förmåga att utföra uppdrag inom överenskomna ekonomiska ramar					

Referenternas svar på frågorna räknas ihop och bästa utfall är 0 poäng och sämsta utfall är 60 poäng. För anbudsgivare som åberopat 2 eller 3 referenser räknas ett medelvärde fram. Den medelpoäng som anbudsgivaren får används för uppräknings av kriteriet Pris. Varje poäng ger en uppräknings med 0,5 %. Vid sämsta utfall (60 p) räknas priset upp med 30 %.

Pris

För att räkna ut ett utvärderingspris per teknikområde kommer i anbuden angivna priser och %-påslag att multipliceras med fiktiva mängder. De fiktiva mängderna används endast i utvärderingssyfte. Mängderna framgår av respektive anbudsformulär i kolumnen utvärderingsmängd.

Offererat timpris ska innefatta samtliga kostnader för arbetslön inklusive arbetsledning, central administration, semester, pension, försäkringar och avgifter enligt lag och avtal, personlig skyddsutrustning, handverktyg och mindre redskap enligt bilaga 8, brand-, ansvars- och inbrottsförsäkring samt entreprenörarvode.

Angivet timpris ska i anbudet specificeras så att alla ingående kostnader är synliga. Ersättning för arbetslön ska ingå med nivåer godkända enligt gällande kollektivavtal.

Anbudsgivare med timpris som inte medger en avtalsenlig arbetslön kan komma att förkastas.

Utvärderingsmodell

Det utvärderingspris för respektive teknikområde som räknas fram enligt ovan erhåller ett tillägg som baseras på utfallet av kriteriet Kompetens. Anbudsgivare som erhållit 0 poäng får inget tillägg. Vid sämsta utfall för kriteriet Kompetens (60 p) räknas utvärderingspriset upp med 30 %.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att prövningstillstånd meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.